

Valerius De Saedeleer

13.11-15.01.2006

Toen Valerius De Saedeleer (Aalst 1867 – Leupegem 1941) zich in 1898 kwam vestigen in Sint-Martens-Latem wist hij als jonge kunstenaar eigenlijk niet zo goed waar hij naar toe moest met zijn schilderkunst. De vlot geschilderde natuurlandschappen met een impressionistische verftoets van zijn leermeester Frans Courtens waren zeker verdienstelijk, maar De Saedeleer was op zoek naar iets anders, iets persoonlijk. In Sint-Martens-Latem kon hij zich herbronnen in een artistiek klimaat omdat ook beeldhouwer George Minne en schilder Gustave Van de Woestyne er zich kwamen vestigen. De ongerepte natuur, de landschappelijke verscheidenheid en het goedkope, eenvoudige leven trokken hen aan.

Tot 1903 toont Valerius De Saedeleer nog duidelijk de invloed van Franz Courtens. Het is pas vanaf 1904 dat hij een uiterst persoonlijke interpretatie van het landschap gaat maken. Op het moment dat het impressionisme haar laatste opflakkingen kent, het fauvisme en kubisme in Frankrijk ontstaat en enkele kunstenaars in Duitsland het expressionisme als nieuwe stijl introduceren, kiest Valerius De Saedeleer voor klassieke landschappen met een heel doordachte compositie, een gladde textuur en een minutieuze voorstelling. Algemeen wordt de ontdekking van de Vlaamse Primitieven tijdens een grote tentoonstelling te Brugge in 1902 aangeduid als de reden van de plotse kentering in het werk van De Saedeleer. Hij gaat vanaf dan een immense aandacht besteden aan de ambachtelijke perfectie, en schrijft zich zo in de Vlaamse schildertraditie. Naar het voorbeeld van die Primitieven schuwt hij elke improvisatie en laat niets meer aan het toeval over.

Rond 1907 - 1908 maakt hij verschillende landschappen met bladerloze bomen op de voorgrond. Dit kalligrafisch zeer verfijnd takkenwerk wordt een typisch handelsmerk voor de kunstenaar. In die tijd ontstaan ook de verschillende reeksen waarop de smidse en de Tempelhoeve voorgesteld worden in de verschillende seizoenen. In 1908 verhuist Valerius De Saedeleer met zijn gezin naar Tiegem in de Vlaamse Ardennen. Het vlakke Leielandschap maakt plaats voor een panorama van heuvels en dalen. Na een verblijf in Wales tijdens WO I vestigt hij zich terug in Vlaamse Ardennen, maar nu in Etikhove. Daar blijft hij leven tot een paar jaar voor zijn dood.

Met deze tentoonstelling willen we dieper ingaan op de werkwijze van Valerius De Saedeleer. Als we zijn werk overschouwen, merken we dat hij eigenlijk slechts een beperkt aantal landschappen geschilderd heeft. Elk landschap werd namelijk steeds anders benaderd: net als een fotograaf zoomt hij in of uit, zoekt hij een ander focuspunt, speelt hij met lichteffecten of met de seizoenswissels. Ook voegt hij elementen toe aan de compositie of neemt hij er weg, zoals bomen of huisjes. Het leek ons dan ook boeiend om een aantal reeksen samen te stellen. Met de Leie-landschappen kunnen we bijvoorbeeld de artistieke kentering in het werk van Valerius De Saedeleer duidelijk maken. Terwijl de eerste Leiezichten nog evocaties zijn van natuurimpressies, evolueren ze naar een schijnbaar fotorealistische voorstelling van de werkelijkheid. Die Leie-landschappen zijn geschilderd met een lage horizon, waardoor de hemel een groot deel van het werk beheerst.

1.

2.

3.

4.

5.

Na het Leie-landschap volgden de werken die de smidse en de Tempelhoef in Latem voorstellen. Ook hier zien we dat hij met de kadering en de seizoenen speelt. Wanneer hij in de jaren twintig het landschap benadert waar hij op uitkeek vanuit zijn atelier te Etikhove, speelt hij met de verschillende plans. De éne keer zijn het een rij bomen die het voorste plan beheersen, een andere keer enkel de oude schuur of een monochroom wit sneeuwvlak. Ook speelt hij met het dégradé-effect waarbij de onderkant van het doek wit blijft en het naar boven toe steeds groener wordt.

Het was de bedoeling om met deze selectie schilderijen de actuele waarde en betekenis aan te tonen van het werk van De Saedeleer. Hij hanteerde een techniek die vandaag nog wordt gebruikt door kunstenaars en verdient dan ook een bijzondere plaats in de kunstgeschiedenis. Het leek ons dus een uitdaging om het bestofte bourgeois-imago van deze uitzonderlijke schilder te herbekijken. Het was echter jammer dat sommige reeksen desondanks niet konden uitgewerkt worden of in hun geheel getoond worden. Wij wensen dan ook de mensen oprecht te bedanken die wel meehielpen om deze tentoonstelling mogelijk te maken en zo de artistieke betekenis van Valerius De Saedeleer willen overdragen naar de volgende generaties kunstliefhebbers.

6.

7.

Afbeeldingen:

1. "De Leie in de omgeving v Latem", 1901
Olieverf op doek, 41 x 71 cm
Privé collectie
2. "De Leie te Latem", 1903
Olieverf op doek, 72 x 61 cm
MDD, Deurle, B
3. "Kalme Leie te Latem", 1905
Olieverf op doek, 41 x 46 cm
Privé collectie
4. "De Leie op een grijze dag/De Aak", 1904
Olieverf op doek, 80 x 100 cm
Stedelijk Museum Aalst
5. "Boerderij (tempelhof) langs de Leie"
Olieverf op doek, 90 x 180 cm
Privé collectie
6. "De smidse", 1909
Olieverf op doek, 50 x 66 cm
Privé collectie
7. "Winteravond", 1924
Olieverf op doek, 85 x 95 cm
Privé collectie